

Gralen, kætterne og korstoget – Myter og middelalderisme i Languedoc

AF TRINE IMER KAPPEL

SLAGMARK #79
SIDER: 135-147

Middelalderen er fascinerende. Riddere i glinsende rustninger, der redder ungmøer fra en grusom skæbne. Hellige korstog i Guds navn for at omvende eller udslætte vantro og kættere. Vores forestillinger om middelalderen er mange og har som oftest rod i de fortællinger, vi er vokset op med som børn. Men hvilken middelalder er der tale om? Eller rettere hvilken *middelalderisme*?

Vores fortolkninger af middelalderen ændrer sig med tiden og vores opfattelse, og ikke mindst brug, af eksempelvis korstogsbegrebet har forandret sig siden middelalderen; fra at være en retfærdig hellig krig til i dag at være et skældsord. Det er netop bevidstheden om disse forandringer, der kan være med til ikke kun at tegne et billede af middelalderen som periode, men også af den samtid hvor et værk blev til og hvor vores forestilling stammer fra. Dette er særligt evident i historiografien og myterne om katharerne og albigenserkorstoget efter første verdenskrig. Occitanien, også kendt under det historiske navn Languedoc, mellem Rhône og Garonne til Pyrenæerne var i 1100-tallet hjemsted for katharerne, som var en af de største trusler mod den katolske kirke.¹ Disse kættere ville ikke acceptere kirkens forestilling om, at en almægtig Gud havde skabt den fysiske verden, da den for dem var skabt i ondskab. Denne onde skaber havde fanget engles sjæle i menneskekroppe, hvor de var dømt til reinkarnation, medmindre de gennemgik renselsesritualet *consolamentum* og bekendte sig til katharernes gode Gud, hvorved de blev sat fri

(Barber, 2000, s. 1). De dualistiske kættere var en torn i øjet på Kirken, som sendte flere missionærer til området og det var mordet på en af pavens legater, Peter de Castelnau, i januar 1208, der fik pave Innocens III til at indkalde albigenserkorstoget, der blev igangsat året efter og varede frem til 1229 med efterfølgende spredte oprør. Artiklen tager udgangspunkt i hvordan fortællinger og mytedannelser er blevet brugt til at iscenesætte Languedocs særlige middelalderhistorie og deraf følgende middelalderismer. Fokus er især på skriftlige fremstillinger efter første verdenskrig, der behandler katharerne rolle i det occitanske samfund før og under korstoget, da det især var efter krigen myterne blev skabt. Med baggrund i dette diskuteres det, om middelalderisme kan forklare fascinationen af området og dets middelalderhistorie, samt middelalderismens applicering, formål og relevans.

MIDDELALDEREN EFTER MIDDELALDEREN

Synet på middelalderen ændres hele tiden. Hvor middelalderforskning beskæftiger sig med middelalderens affærer, handler studier af middelalderisme om, hvordan og hvorfor middelalderen beskrives og fortolkes efter dens afslutning (Matthews, 2015, s. 167-168 og 172). Det er en meget åben definition, hvori meget kan rummes, men knapt så meget forklares. Det betyder også, at der er et utal af definitioner af hvad middelalderisme er og ikke mindst hvad, der kan klassificeres som sådan. Det er derfor umuligt at fokusere på dem alle, hvorfor denne artikel benytter og diskuterer tre teorier, som har fokus på politisk-ideologiske perspektiver, der er særligt tydelige i fremstillingerne af albigenserkorstoget. Samtidig kan taksonomierne vise diversiteten og udviklingen af begrebet.

En af pionererne i den tidlige middelalderismeforskning var den italienske semiotiker og forfatter Umberto Eco (1932-2016), der i 1973 udgav *Faith in Fakes: Travels in Hyperreality*, hvor han som en af de første forsøgte at kategorisere middelalderismer i sin taksonomiske model, kendt som de *ti små middelaldre*. Han opfordrede heri til en refleksion over hvilken type middelalder, man beskriver og arbejder ud fra; er det en *pretext* til at forstå fortiden, er den *barbarisk*, *grotesk*, *romantisk*, *dekadent*, eller er den roden til vores *nationale identiteter* og dermed *politisk motiveret* (Eco, 1986, s. 68-72)? Det er i modellen centralt, at fremstillinger af middelalderen ikke er objektive, og at der er en moralsk forpligtelse til at træffe et valg, om hvilken type middelalder man beskriver:

At sige åbenlyst hvilken af de ovennævnte ti typer, vi referer til, betyder at sige hvem vi er og hvad vi drømmer om, hvis vi simpelthen praktiserer en mere eller mindre ærlig form for divertissement, hvis vi undres over vores grundlæggende problemer eller hvis vi støtter, måske uden at indse det, et eller andet nyt reaktionært plot (Eco, 1986, s. 71-72).

Hvor Eco inddelte fremstillingerne af middelalderen i flere typer, fokuserede de tyske litterater Francis G. Gentry (1942-) og Ulrich Müller (1940-2012), i deres artikel ”The Reception of the Middle Ages in Germany” fra 1991, på receptionen af middelalderen, det vil sige hvordan denne modtages, forstås og revideres af modtageren. De opstillede heri fire modeller for dette: den *produktive*, hvor middelalderlige temaer kreativt omdannes i nye værker; den *reproduktive*, hvori et originalt værk rekonstrueres eller renoveres; den *akademiske proces*, hvori middelalderlige værker undersøges og fortolkes ifølge kritiske metoder og standarder; og slutteligt den *politisk-ideologiske reception*, hvor middelalderlige elementer omdannes og benyttes i politisk øjemed (Gentry & Müller, 1991, s. 399-401). Gentry og Müllers model fokuserer hermed på formen på litterære værker, samt hvordan modtageren forstår og fortolker dem.

Hvor Eco, Gentry & Müllers modeller vurderer middelalderismen ud fra de beskrevne elementer, adskiller middelalderismeforskeren David Matthews middelalderismer, i *Medievalism: A Critical History* fra 2015, sig fra disse ved at se dem som kulturstudier og diskurser, der fremkommer i forskellige variationer i kulturelle værker. Samtidig deles diskursmodellen i et spektrum; middelalderen *som den var*, hvor middelalderen fremstilles så realistisk som muligt; *som den kunne have været*, hvor der er et anstrøg af fantasy, eksempelvis gennem legender; middelalderen *som den aldrig var*, hvor middelalderlige motiver benyttes til at skabe en kvasimiddelalderlig fremstilling; eller som en *kulturel produktion*, hvor middelalderlige elementer indarbejdes i moderne referencer; eller som en *kulturel produktion i sin egen tid*, der ser tilbage på middelalderen (Matthews, 2015, s. 37-38). Hos Matthews er middelalderismerne derfor til stede overalt i kulturen i forskellige afskygninger. Han opfordrer ligeledes, som Eco også gjorde det, til en moralsk stillingtagen til indholdet, særligt hvis denne benyttes i politisk øjemed:

KAPPEL

På visse tidspunkter er det dog passende at følge Umberto Ecos opfordring til en kontrollerende rolle. [...] Den ekstreme højrefløj approprierer vedholdende middelalderlige symboler og det er vigtigt at følge sådanne skikkelser som Eco, eller Patrick Geary, i at modstå sådan historisk hijacking (Matthews, 2015, s. 178-179).

Således advarer Eco og Matthews begge mod den ekstreme højrefløjs brug af middelalderlige symboler. Teoretikerne fokuserer på de politiske og moralske implikationer forbundet med brug af middelalderen i en samtidig kontekst, men er det egentlig middelalderismens formål at være ideologisk vogter? Og i så fald, hvem sætter rammerne for, hvad der er moralsk rigtigt og forkert? Disse essentielle spørgsmål ses tydeligt efter første verdenskrig i Languedocs særlige middelalderisme.

JAGTEN PÅ DEN HELLIGE GRAL

Albigenserkorstoget har siden dens afslutning været genstand for omfattende politiske diskussioner. Hvor de første kroniker hovedsageligt fokuserede på militære aspekter, ændredes blikket med fremkomsten af Luthers protestantisme og de reformerte kirker efter 1517. Herfra blev korstoget genstand for debat mellem katolikker og protestanter om, hvorvidt katharerne og andre kætterier var spirituelle stamfædre til Reformationen (McCaffrey, 2001, s. 115; Barber, 2000, s. 213). Den Franske Revolution i 1789 ændrede igen fokus, for forestillingerne af korstoget og Languedoc som helhed, da den occitanske civilisation herefter blev fremstillet som idealet på en fri demokratisk nation udslettet af et folkemord (McCaffrey, 2001, s. 118; Sismondi, 1826, s. 44). Første verdenskrig blev en kulturel og politisk omvæltning for Europa, der fordrede nytænkning i forhold til kultur, historie og identitet. Dette ses især i beskrivelserne af albigenserkorstoget og katharerne, da det i lyset af den nyligt overståede krig, ikke længere blev set som et folkemord (Roach, 1997, S. 14). I stedet var fokus på katharerne og legenderne om deres mytiske skat; den hellige gral.

Interessen for den hellige gral nåede nye højder i mellemkrigsårene, hvilket i særdeleshed skyldtes den tyske forfatter Otto Rahn (1904-1939). Hans bog *Kreuzzug gegen den Gral* fra 1933 byggede på det middelalderlige heltedigt *Parzival* af Wolfram von Eschenbach (ca. 1160/80-ca. 1220) og ekskursioner til Languedoc i 1931 og 1932. Rahn beskrev heri Gralen som en ædelsten, der var faldet ud af englen

Lucifers diadem, da englenerne blev bandlyst fra himlen. Stenen skulle have været et af katharernes relikvier og symboliseret deres dualistiske tro, som et fysisk bevis på det tabte Paradis (Rahn, 2006a). I samme år som udgivelsen blev Rahn ansat af SS-lederen Heinrich Himmler (1900-1945), først i civil og siden som stabsofficer, hvor hans opgave var at finde Gralen til nazisterne, der var lige så besat af jagten på den som Rahn. I efterfølgeren *Luzifers Hofgesind* fra 1937 var teorierne om Gralen og katharerne blevet tilpasset det nazistiske styres anti-semitiske racistiske ideologi, da katharernes lyse gud var Lucifer, mens den dualistiske modsætning var den ”jødiske” katolske kirkes Jehova (Rahn, 2006b, s. 123). Disse tilpasninger var angiveligt foretaget af det nazistiske styre uden Rahns vidende, da han var åbent homoseksuel og diskret modstander af regimet (Preston, 2008). Selvom Himmler i starten havde set gennem fingre med dette, slap tolerancen op i 1939, hvor Rahn måtte indgive sin afskedsbegæring. Det var dog ikke nok for nazisterne, der ville have Rahn af vejen, og de tilbød ham derfor muligheden for at begå selvmord. I marts 1939 besteg han et af Tyrols bjerge, hvor han angiveligt tog gift og døde (Preston, 2008). Rahns fremstillinger af katharerne, samt den kontekst de blev til i, udtrykker en romantisk og politisk motiveret middelalderisme. *Kreuzzug gegen den Gral* og *Luzifers Hofgesind* har rødder i en romantisk forestilling om Languedoc, hvor katharerne, som vogtere af den sande tro og et af kristendommens helligste relikvier, repræsenterer en romantisk drøm om middelalderen og dens ridderlige idealer. Samtidig benyttedes de antisemitiske tendenser i bøgerne også i politisk øjemed, da nazisterne brugte dem til at legitimere og promovere deres politiske projekt. Rahn huskes i eftertiden i artikler og populærkultur som en ulykkelig gralsridder (Preston, 2008; Russell, 2018). Han er eksempelvis inspirationen bag *Indiana Jones* romanerne og filmatiseringerne, som *Indiana Jones og det sidste korstog*, der netop omhandler jagten på Gralen (Spielberg, 1989). Gennem disse tegnes Rahns liv i et romantisk lys og ses som et symbol på opgøret med nazisternes tyranniske politiske projekt og deraf følgende barbariske middelalderisme. I dette og Rahns egne bøger ses endvidere, at middelalderismen består af flere komponenter og ikke kun er romantisk, barbarisk eller politisk motiveret; en romantisk forestilling om og fremstilling af katharernes skat kan ikke eksistere, uden at nævne en barbarisk kontrast i form af deres udslettelse. Derudover kan bøgerne også ses som et led i en kreativ produktiv proces, hvor middelalderlige temaer og elementer får nyt liv i nye værker, mens denne middelalderisme også tilknyttede en politisk vinkel, i form af nazisternes reception og brug

af bøgerne, hvorved de også bliver forstået og fortolket politisk-ideologisk. Selvom vi i dag ser Rahns middelalderismer med skepsis, så fulgte han samtidens akademiske standarder, hvor fokus var på at finde gralen og forstå middelalderen gennem fortolkninger af det occitanske landskab og skriftligt kildemateriale, hvorved værkerne også er en del af en akademisk proces. Derved kan vi også se en udvikling i vores egen historiske forståelse af middelalderismen, idet bøgerne efter 1930'ernes standarder sandsynligvis blev forstået som en beskrivelse af middelalderen, som den kunne have været, mens vi ud fra vore dages akademiske kriterier vil afvise det, som myter eller en pseudo-historisk fortælling. Det er derfor ikke helt så simpelt at skille de enkelte middelalderismer fra hinanden, hverken i litterære fremstillinger eller forfatterens eget liv, da de består af flere kontrasterende elementer og er betinget af tid og sted.

Rahn var ikke den eneste gralsridder i Languedoc i mellemkrigsårene. Magistraten Déodat Roché (1877-1978) beskrev også sin jagt på gralen i *L'Église romaine et les Cathares albigeois* fra 1937 og *Le Catharisme* fra 1938, hvori han søgte at skabe en lige linje fra antikkens gnostikere til katharerne. Roché bandt heri sin historie sammen med en gralslegende om antikke skrifter, der var blevet reddet fra Montségur inden massakren i 1244 (Roché, 1986, s. 188). Samtidig var han også foregangsmand i stiftelsen af selskaberne *Cahier d'Etudes Cathares* i 1948 og *Société du Souvenir et des Etudes Cathares* i 1950. Middelalderismen i Rochés bøger og selskaber, hvori fokus var på, at nordfranske korsfarere havde tilintetgjort en fremadstormede religion og occitansk identitet, afspejler på mange måder hans egen samtid, hvor occitansk kultur var under pres fra Nordfrankrigs økonomiske fremgang og regeringen, hvorfor også de regionalistiske selskaber voksede frem (McCaffrey, 2001, s. 123). Opfattelsen af den romantisk-barbariske middelalder blev herigennem politisk, hvor den som et led i en produktiv proces, hvor middelalderlige elementer som gralen og katharerne blev sammenkædet, var med til at danne grundlaget for den fremherskende diskurs om det undertrykte Languedoc fra middelalderen til det 20. århundrede. Roché var også en inspirationskilde for filosofen Simone Weil (1909-1943), som skrev to artikler til *Cahier du Sud* i 1943. I "L'Agonie d'une civilisation cue à travers un poème épique" beskrev hun Occitanien som spirituel arvtager til de antikke civilisationer (Weil, 1963b, s. 59). I den efterfølgende artikel "En quoi consiste l'inspiration occitanienne?" uddybede hun denne sammenligning ved at forklare, at det romerske imperium havde tilintetgjort de græske ideer og civilisationer,

som dens arvtager, den katolske kirke, havde gentaget med udsettelsen af den occitanske kultur under albigenserkorstoget (Weil, 1963a, s. 63). Weils middelalderisme var romantisk, barbarisk og politisk, hvilket i høj grad afspejlede de politiske forhold i det nazistbesatte Frankrig. Fremstillingen var derfor et led i en produktiv proces, hvor refleksionerne var med til at understøtte den eksisterende middelalderismediskurs om det kulturelt undertrykte Languedoc, som senere forfattere byggede videre på. Fremstillingerne af albigenserkorstoget efter første verdenskrig viser et kompliceret billede af middelalderismer. I ovenstående fremstillinger fokuserede forfatterne på mytiske elementer, såsom gralslegenderne og den, i deres øjne, barbariske ødelæggelse af katharernes frie romantiske civilisation. Samtidig er fremstillingerne også refleksioner over deres egen samtids politisk-ideologiske udfordringer, hvorved flere af fremstillingerne kan høre hjemme i flere typer af middelalderismetaksonomierne.

OPSKRIFTEN PÅ EN BESTSELLER

Siden 1980'erne har albigenserkorstoget og katharerne også indtaget fiktionen i populariserende fortællinger på det litterære bogmarked, hvor kætterne hovedsageligt er blevet reduceret til en birolle. Et eksempel er Michael Baigent (1948-2013), Richard Leigh (1943-2007) og Henry Lincolns (1930-) *Helligt blod, hellig gral* fra 1982, der sammenkoblede den klassiske occitanske gralsmyte med et helligt ægteskab mellem Maria Magdalene og Jesus Kristus. Bogen blev en bestseller og skabte enorm folkelig interesse for området, hvor Magdalene skulle være gået i land med den hellige gral, som i deres fremstilling er Jesus og Magdalenes barn, hvis efterkommere blev beskyttet af katharerne (Baigent, Leigh og Lincoln, 1982, s. 319). Fremstillingens middelalderisme er romantisk, hvor katharerne er beskyttere af en hemmelighed, og traditionsbunden, idet den bygger videre på okkulte myter om Gralen, et helligt ægteskab og tempelridderne, selvom de umiddelbart ikke har noget med hinanden at gøre. Selvom dette ikke er på højde med nazisternes brug af selvsamme tilgang, eksemplificeret med Rahns bøger, er der stadig tale om samme produktive metode, hvor middelalderlige elementer sættes i en ny kontekst for egen vindings skyld. *Helligt blod, hellig gral* har haft stor indflydelse på occitansk middelalderisme, hvor bogen skabte et spektrum, hvor legender blev blandet med historiske personer og begivenheder. Denne fremstilling er særdeles kendetegnende

for den moderne diskurs om det politisk undertrykte og mytiske middelalderlige Languedoc i den brede befolknings opfattelse.

Helligt blod, hellig grals hypotese blev en inspirationskilde for mange forfattere. Eksempelvis benyttede amerikanske Kathleen McGowan (1963-) samme fortælling, hvor katharerne beskyttede den hellige gral, der var efterkommerne af Jesus og Magdalene, i sin bog *Den udvalgte* fra 2005 (McGowan, 2006, s. 208). I efterordet påstår McGowan at være "spirituel efterkommer" af selvsamme ægteskab, hvor hun også forklarer, at et af bogens formål er at 'reclame' kvinderollen, det vil sige genfortolke og bringe historiske kvinder ud af historiens skygge (McGowan, 2006, s. 457-458). Fortællingen benytter de etablerede myter om den occitanske Gral, et helligt ægteskab, katharerne og dertil knyttede middelalderismer til at tegne et romantisk billede af middelalderens Languedoc, der brutalt blev udslettet sammen med progressive tanker om religion og køn. Som konsekvens heraf forsøger McGowan at 'reclame' og udbygge den occitanske middelalderisme med sit feministiske projekt. Dette understøttes endvidere også af hendes optræden som ekspert i katharisme i det pseudovidenskabelige Tv-program *Ancient Aliens* på *History Channel* (Burns, 2015). McGowans middelalderisme og samlede diskurs er særdeles politisk, selvom den er pakket ind i en skønlitterær og populærkulturel fremstilling, da den danner baggrundshistorie for hendes opfattelse af samtidige politiske udfordringer.

McGowans fortælling er særligt dramatisk, men hun er langt fra ene om at benytte albigenserkorstoget som baggrundstæppe. Blandt de mere kendte fremstillinger er Kate Mosses (1961-) *Labyrinth* fra 2005, der blev filmatiseret i 2012 (Bauer, Bauer, Crowe og Halkin, 2012). Mosse benytter også de eksisterende occitanske myter om katharerne og den hellige gral til at tegne et romantisk billede af området, mens korsfarerne er den diametrale barbariske modsætning (Mosse, 2008, s. 355). Dette understreges yderligere i form af bogens parallelhistorie, hvor det middelalderlige korstog benyttes til at skabe refleksion over samtidige politiske magtstrukturer, hvor en lille elite undertrykker det omkringliggende samfund. *Labyrinth* søger at få modtageren til at overveje politiske beslutningstageres legitimitet, ved at placere sin fortælling mellem fortid og nutid, hvor den middelalderlige fortælling spejles i den kulturelle samtid. Derved bliver den middelalderlige fortælling politisk, selvom denne er fjerntliggende i både tid og rum.

KATHARLANDET

Den særlige occitanske middelalderisme findes ikke kun i litteraturen, men afspejles også tydeligt i det occitanske landskab. Særligt Rennes-le-Château har fået stor opmærksomhed, selvom den lille landsby ikke spillede nogen rolle i albigenserkorstoget. Denne opmærksomhed skyldes især *Helligt blod, hellig gral*, som kobleder landsbyen sammen med katharerne, Grals- og Magdalenemyterne (Baigent, Leigh og Lincoln, 1982, s. 27). Resten af det occitanske landskab bærer også præg af middelalderisme i form af ”katharborge”, vejskilte på occitansk og røde katharflag med gule kors, hjulpet godt på vej af Aude-regionens turistfremstød.² På trods af, at Rennes-le-Château ikke spillede en rolle i korstoget og, at det kun er et fåtal der forstår occitansk, spiller de stadig en vigtig rolle for Languedocs middelalderisme og som et brand for turismeindustrien på lige fod med katharerne. Igen ser vi en kombination af flere middelalderismer – den romantiske, barbariske og politiske – der herved bliver baggrundstæppe for en middelalderisme-hybrid, der er identitetsskabende og politiserende for området. Denne producerede hybrid styrker diskursen og den politiske version af middelalderen, som den aldrig var, hvormed områdets prestige og dens turismeindtægter fremmes.

Denne artikel har udforsket udviklingen i Languedocs middelalderisme siden første verdenskrig, hvor vi har set, hvordan denne reflekterer samtidens problemstillinger og er identitetsskabende for området. Dette er ligeledes et af grundprincipperne i middelalderisme, idet teorierne opfordrer til en refleksion og stillingtagen til vores fremstilling, forståelse og brug af middelalderen. *Ecos ti små middelaldre* var et af de første forsøg på at definere dette, med en klar opfordring til at definere hvilken af typerne der tales om (Eco, 1986, s. 72). Problemet ved dette er blot, som Matthews også påpeger, at flere af middelalderismerne hænger uløseligt sammen; vi kan ikke forstå middelalderen som romantisk uden et strejf af noget barbarisk (Matthews, 2015, s. 15). Således har den occitanske middelalderisme rødder i fortolkningen og forståelsen af de romantiske katharer, vogtere af den hellige gral eller en større hemmelighed, der på brutal vis blev udslettet af barbariske korsfarere. Ud fra dette ses, at det er nødvendigt at skabe en fælles begrebs- og referenceramme, men at der opstår problemer ved en for skarp opdeling mellem middelalderismens delelementer.

Ud fra fremstillingerne af albigenserkorstoget, katharerne og middelalderens Languedoc kan vi se, at den særlige occitanske middelalderisme er en hybrid bestående af minimum to eller flere kontrasterende elementer afhængig af fremstillingens forskellige fokuspunkter. Receptionen, det vil sige modtagerens opfattelse, var i centrum for Gentry & Müllers middelalderismeteorologi, der favner bredt med sine fire varianter. Ved at teoriens fokus er på modtagerens rolle, medvirker dette til en forståelse og diskussion af værkets form og funktion. Samtidig lægger teorien også op til, at et værk hovedsageligt hører hjemme i én af varianterne, men som det dog ses i eksemplet med Rahn, stemmer dette nødvendigvis ikke altid overens med virkeligheden. Hans første bog skildrede et forsøg på at finde den hellige gral ud fra samtidens akademiske standarder, men som blev misbrugt af nazisterne i politisk øjemed. Det er derfor svært at definere om *Kreuzzug gegen den Gral* bør høre hjemme i den produktive eller politisk-ideologiske reception. Det samme gør sig gældende for Aude-regionens turistfremstød, fordi dette på en og samme tid favner den produktive, reproduktive og politisk-ideologiske variant. Værkerne befinder sig dermed i et spændingsfelt, hvilket Matthews forsøger at tage højde for ved at definere middelalderisme som diskurs, der kan bevæge sig i et spektrum mellem underkategorierne. Et eksempel herpå er Weils artikler, der bevæger sig mellem middelalderen som den var og som den kunne have været, idet hun anså Occitanien som arvtager til de græske civilisationer, der blev udslettet af det romerske imperiums efterfølger, den katolske kirke. Opfattelsen af den occitanske middelalderisme lader sig derfor ikke så let kategorisere, hvilket igen understøtter dens status som hybrid.

Et lignende spændingsfelt ses også i de moralske advarsler Eco og Matthews fremfører i citaterne ovenfor i forhold til brugen af middelalderen i politisk øjemed. De ser begge middelalderismestudiers rolle som moralsk vogter overfor særligt den ekstreme højrefløj, som approprierer og "hijacker" middelalderlige symboler. Albigenserkorstoget og katharerne har siden første verdenskrig tjent som advarsel mod dette, da særligt katharernes 'skat' og det middelalderlige symbol, den hellige gral, var eftertragtet til at opnå prestige og magt for både nazister og regionalistiske occitanske selskaber. Litteratur om korstoget og katharerne fra de senere år viser, at en ny feminismetendens er begyndt at "reclame" middelalderlige narrativer, eksempelvis i McGowans romaner, hvor kvindelige katharer fremhæves og forargelse over negligeringen af kvinders rolle i historieskrivningen er særdeles udtalt

(McGowan, 2006, s. 250 og 457). Eco og Matthews' advarsler om at benytte middelalderlige elementer, for at gavne politiske projekter, bør derfor også inkludere en løftet pegfinger overfor venstrefløjens reclaiming. Selvom dette ikke kan sidestilles med brugen af katharerne i nazisternes forbrydelser minder reclaiming-tilgangen strukturelt så meget om denne appropriation, at der reelt kan være tale om samme metode, hvor forskellen blot er positiv og negativ vinkling. Dette sætter spørgsmålstegn ved middelalderismens moralske rolle, for hvis appropriation er negativt og reclaiming er positivt, hvordan definerer vi så hvornår noget er moralsk rigtigt eller forkert? Måske er middelalderismen i sig selv svaret, i erkendelsen af, at alle fremstillinger, hvad enten de er forskning eller fiktion, altid vil reflektere tendenser og politiske forhold i forfatterens samtid.

Artiklen har vist, hvordan der siden første verdenskrig har været en kamp om historien og en aktiv mytedannelse om albigenserkorstoget og katharerne. Fremstillingerne og myterne har konstrueret en foranderlig hybrid-middelalderisme, hvor katharerne er de romantiske helte og korsfarerne er ødelæggerne af en stolt, demokratisk nation. Fortællingerne har ikke kun været kultur- og identitetsskabende for området, men kan også betegnes som et forsøg på at forstå og fortolke områdets middelalderhistorie, der samtidig også reflekterer forfatternes egen politiske samtid og forudindtagede forestillinger om middelalderen.

NOTER

1 I forskningen om Albigenserkorstoget er der en verserende debat mellem traditionalister, som står for den klassiske fortolkning af katharerne som afvigere fra den kristne tro, og skeptikere, som ikke ser spor efter en selvstændig kætterbevægelse i samtidige kilder fra regionen i 1100-tallet (Pegg, 2016, s. 21; Sennis, 2016, s. 2-4). Der er et paradigmeskifte i forskningen, hvor skeptikerne vinder mere frem, men i denne kontekst giver den traditionelle fortolkning et bedre overblik.

2 <http://www.payscathare.org/en>. Hentet 19.11.18.

LITTERATUR

- Baigent, M., Leigh, R., & Lincoln, H. (1982). *The Holy Blood And The Holy Grail*. London: Jonathan Cape Ltd.
- Barber, M. (2000). *The Cathars - Dualist Heretics in Languedoc in the High Middle Ages*. Harlow,

KAPPEL

Essex: Routledge

- C. Smith (Director). (2012). 1 [Tv serie episode]. I Bauer, J., Bauer, R., Crowe, K., & Halkin, T. (Executive producer), *Labyrinth*.
- M. Johnson (Director). (2015). Dark Forces [Tv serie episode]. I Burns, K. (Executive producer), *Ancient Aliens*.
- Eco, U. (1986). *Faith In Fakes: Travels In Hyperreality*. London: Secker & Warburg.
- Gentry, F. G., & Müller, U. (1991). The Reception of the Middle Ages in Germany: An Overview. *Studies in Medievalism*, III/4 (Spring), s. 399-422.
- Matthews, D. (2015). *Medievalism: a Critical History*. Cambridge: Boydell & Brewer.
- McCaffrey, E. (2001). Memory and Collective Identity in Occitania: The Cathars in History and Popular Culture. *History and Memory*, 13(1), s. 114-138.
- McGowan, K. (2006/2010). *Den Udvalgte*. København: Lindhardt & Ringhof.
- Mosse, K. (2008). *Labyrinth* (1 udg.). København: Lindhardt & Ringhof.
- Pegg, M. G. (2016). The Paradigm of Catharism; or the Historians Illusion. I A. Sennis (Red.), *Cathars in Question*, (21-52). Woodbridge: Boydell & Brewer.
- Preston, J. (2008). The Original Indiana Jones: Otto Rahn and the temple of doom. Hentet fra <https://www.telegraph.co.uk/culture/film/starsandstories/3673575/The-original-Indiana-Jones-Otto-Rahn-and-the-temple-of-doom.html>.
- Rahn, O. (2006a). *Crusade Against the Grail: The Struggle between the Cathars, the Templars, and the Church of Rome* (C. Jones, overs.). Rochester: Inner Traditions.
- Rahn, O. (2006b). *Luzifers Hofgesind - Eine Reise zu den guten Geistern Europas* (2 udg.). Dresden: Zeitenwende.
- Roach, A. (1997). Occitania Past and Present: Southern Consciousness in Medieval and Modern French Politics. *History Workshop Journal*(43), s. 1-22.
- Roché, D. (1986). *Katharerne og deres udslættelse under albigenserkorstogene*. København: Sankt Ansgar.
- Russell, S. (2018). Otto Rahn, secretly anti-Nazi, Joined the SS in Search For The Holy Grail and Became The Inspiration For Indiana Jones. Hentet fra <https://www.warhistoryonline.com/instant-articles/otto-rahn-indiana-jones.html>.
- Sennis, A. C. (2016). Questions About the Cathars. I A. Sennis (Red.), *Cathars in Question*, (1-20). Woodbridge: Boydell & Brewer.
- Sismondi, J. C. L. S. (1826). *History of the crusades against the Albigenses in the thirteenth century [Oversat fra dele af Histoire des Français]*. London: Wightman & Cramp.
- Spielberg, S. (1989). Indiana Jones og det sidste korstog. I G. Lucas, F. Marshall, A. F. Repola, & R.

Watts (Producer). USA: Lucasfilm Ltd.

Weil, S. (1963a). En quoi consiste l'inspiration occitanienne? (R. Rees, Overs). I Écrit historiques et politiques 1. Première partie : Histoire (recueil d'articles), (60-67). Paris: Gallimard.

Weil, S. (1963b). L'Agonie d'une civilisation cue à travers un poeme epique (R. Rees, Overs.). I Écrit historiques et politiques 1. Première partie : Histoire (recueil d'articles), 53-59. Paris: Gallimard.